

Dr Barbara Wojsznis

Katedra Finansów i Rachunkowości
Politechnika Białostocka

Rozwój województwa podlaskiego a polityka spójności

WSTĘP

Zróźnicowania w rozwoju regionalnym naszego kraju występują od lat i można stwierdzić, że mają one uwarunkowania historyczne. Od dawna występuje podział na Polskę A i B i ta druga to właśnie tzw. ściana wschodnia posiadająca znacznie niższy potencjał gospodarczy, słabo rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną i wysokie walory przyrodnicze, które nie zawsze są wykorzystywane w sposób efektywny. Wieloletnia dyskusja nad szybszym rozwojem obszarów północno-wschodniej Polski znalazła swoje pozytywne rozwiązanie dopiero po roku 2004, kiedy to strategia spójności Polski z Unią Europejską wymogła równomierny rozwój wszystkich regionów naszego kraju. Sposób działania, instrumenty, które powinny być wykorzystane aby to osiągnąć zostały zapisane w „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020”. Dokument ten stanowi odniesienie do ubiegania się między innymi o środki publiczne. Niwelowanie tak dużego opóźnienia społeczno-gospodarczego bez udziału państwa nie jest możliwe, wymaga wysokich nakładów finansowych i długotrwałej współpracy władz samorządowych z administracją centralną oraz ze społecznością lokalną, która na tym obszarze charakteryzuje się niską aktywnością społeczną.

HISTORIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Nierównomierny rozwój regionów Polski zależy nie tylko od zasobów naturalnych danego obszaru czy czynników geograficznych, lecz ma także swoje korzenie w czynnikach historycznych i właśnie te ostatnie miały szczególnie wpływ na dzisiejszą sytuację woj. podlaskiego. To region typowo rolniczy i nie zmieniło się to od okresów zaborów. Odzyskanie przez nasz kraj niepodległości, okres II Rzeczypospolitej, nie miały pozytywnego wpływu na rozwój Podlasia. Podział na Polskę A i Polskę B umacniał się, ponieważ nakłady inwestycyjne na rozwój przemysłu i nowe technologie wytwarzania koncentrowały się w zachodnich województwach, a na tzw. ścianie wschodniej, którą tworzy aktualnie pięć województw (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie) rozwijano trady-

cyjne rolnictwo i tym samym skutecznie pozbawiono te obszary kapitału niezbędnego do rozwoju. Przykładem na powyższe może być liczba inwestycji przemysłowych na tym obszarze. W latach 1950–1985 na wspomniane województwa przypadało 0,1% wszystkich inwestycji z tego okresu [*Strategia rozwoju...*, 2008, s. 4].

Zmiany ustrojowe datowane od 1989 r. również nie były korzystne dla Polski Wschodniej. Cały wysiłek państwa został skierowany na pomoc w utrzymaniu rozwoju regionów przemysłowych, które wcześniej były głównymi beneficjentami środków społecznych. Okres transformacji nie sprzyjał niwelowaniu różnic, a raczej doprowadził do zwiększenia zróżnicowania regionalnego Polski w skutek decyzji podejmowanych na szczeblu centralnym.

Z pomocy przedakcesyjnej Unii Europejskiej korzystały głównie woj. centralne i zachodnie, ponieważ priorytetem Polski były inwestycje umożliwiające rozbudowę przejść granicznych oraz połączeń komunikacyjnych w zachodniej części kraju. Dysproporcje w rozwoju naszego kraju stały się tak widoczne, że Rada Ministrów przyjęła „Narodową Strategię Rozwoju Regionalnego 2001–2006”, w której wskazano Polskę Wschodnią jako region najsłabszy ze względu na efektywność rozwoju, infrastrukturę, poziom życia, a więc wymagający poważnych przemian strukturalnych. Utrzymywanie się tych dysproporcji zagraża unijnej polityce spójności.

SPOŁECZNO-GOSPODARCZE WSKAŹNIKI ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie zajmuje ok. 6,5% powierzchni naszego kraju.

Tabela 1. Charakterystyka województw Polski Wschodniej (2008 r.)

Wyszczególnienie	województwa					Kraj ogółem
	lubelskie	podkarpackie	podlaskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	
Powierzchnia (km kw.)	25122	17845	20187	11710	24173	312679
Powierzchnia kraju (%)	8,03	5,71	6,46	3,75	7,73	100,0
Liczba ludności (tys.)	2161,8	2099,5	1191,5	1272,8	1427,1	38135,9
Zaludnienie (osób/km kw.)	86,1	118	59	109	59	122
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (na 1000 ludności)	-2,0	-1,1	-1,4	-1,8	-2,2	-0,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie [*Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej...*, 2009, s. 78–80].

Stanowi to jednocześnie 20,4% powierzchni Polski Wschodniej (tabela 1) oraz jest najbardziej wysuniętym na północnywschód województwem Polski. W związku z tym graniczy z Białorusią i Litwą na łącznym obszarze 364 km. Podlaskie zostało podzielone na 17 powiatów (w tym trzy powiaty grodzkie) oraz 118 gmin. Największe miasta regionu to Białystok, w którym mieszka ok. 300 tys. osób, Suwałki (ok. 70 tys. mieszkańców) i Łomża (ok. 64 tys. mieszkańców). Obszar ten zamieszkuje ok. 1,2 mln osób, co stanowi 3,1% ludności kraju, a gęstość zaludnienia jest o połowę niższa od średniej naszego kraju. W latach 1998–2008 liczba ludności w woj. podlaskim zmniejszyła się o 2,6% (tj. o 32,3 tys. osób). Prognozy do 2035 r. przewidują dalsze zmniejszenie ludności województwa o kolejne 117 tys. osób, głównie w grupach wiekowych do 50. roku życia. Województwo podlaskie ma również kłopoty z utrzymaniem na swoim terenie ludzi wykształconych, o wysokich kwalifikacjach, którzy emigrują w poszukiwaniu atrakcyjnych miejsc pracy w kraju, jak i za granicą. Powoduje to negatywne skutki dla rynku pracy oraz wymusza działania zapobiegawcze ze strony władz samorządowych.

33,2% ogółu zatrudnionych pracuje w rolnictwie, następnie w usługach rynkowych (28,7%), przemyśle i budownictwie (20,3%) oraz usługach nierynkowych (17,8%), do których zaliczono administrację publiczną, opiekę społeczną, edukację i ochronę zdrowia.

W 2009 r. nastąpił znaczny wzrost poziomu bezrobocia w woj. podlaskim (o 33,5%). Wśród mężczyzn bezrobocie wzrosło o ok. 43%, a wśród kobiet o 21%. Tak znaczny wzrost bezrobotnych wśród mężczyzn był związany z likwidacją zakładów zajmujących się przemysłem drzewnym, naprawą taboru kolejowego, produkcją maszyn czy transportem. Kolejne likwidacje zakładów spowodują dalszy wzrost i tak wysokiego bezrobocia na tym terenie.

Podlaskie charakteryzuje się niskim poziomem rozwoju gospodarczego mierzonym wielkością PKB na jednego mieszkańca.

Tabela 2. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (w cenach bieżących)

Wyszczególnienie	Lata			Polska =100		
	2000	2005	2007	2000	2005	2007
Polska	19458	25767	30873	100,0	100,0	100,0
Lubelskie	13620	17591	20913	70,0	68,3	67,7
Podkarpackie	13574	17789	20829	69,8	69,0	67,5
Podlaskie	14642	19075	22896	75,2	74,0	74,2
Świętokrzyskie	15083	19274	23741	77,5	74,8	76,9
Warmińsko-mazurskie	15238	19709	22961	78,3	76,5	74,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Rocznik Statystyczny Województw, 2009, s. 89].

W roku 2000 średnia wartość PKB na osobę w woj. podlaskim wyniosła 14 642 zł, co stanowiło 75,2% średniej krajowej, a jednocześnie 2,3% produktu

krajowego. Z analizy danych tabeli 2 wynika, że województwo podlaskie od 2005 roku zachowuje stały udział procentowy w PKB. W roku 2007 cała Polska Wschodnia wytwarzała 15,3% produktu krajowego brutto. Jeżeli odniesiemy to do powierzchni tego obszaru i liczby ludności, to jest to wskaźnik dwukrotnie niższy niż średnia wartość PKB na 1 mieszkańca w naszym kraju. Niepokojący jest fakt, że w ostatnim dziesięcioleciu żadne województwo z Polski Wschodniej nie powiększyło swojego udziału w produkcji krajowym brutto.

Należy jednocześnie pamiętać, że pomimo kryzysu gospodarczego i zapowiadanego wzrostu PKB w roku 2010 o 3,4%, w roku 2009 Polska osiągnęła 61% unijnej średniej Produktu Krajowego Brutto *per capita* i wyprzedziła jedynie Litwę, Łotwę, Rumunię i Bułgarię. Według Eurostatu najwyższy dochód osiągnęły: Luksemburg (268% średniej unijnej), Irlandia (131%) oraz Holandia (130%).

Tabela 3. Wskaźniki ekonomiczne charakteryzujące województwo podlaskie oraz gospodarkę Polski Wschodniej (2008 r.)

Wskaźniki	województwo					Polska ogółem
	lubelskie	podkarpackie	podlaskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	
Stopa bezrobocia (w %)	11,2	13,0	9,7	13,7	16,8	9,5
Pracujący w rolnictwie (w %)	36,2	23,0	33,2	30,6	15,9	15,6
Ludność w miastach (w %)	46,5	40,9	59,6	45,3	59,9	61,1
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	715	687	757	852	812	985
Nakłady inwestycyjne (w zł/mieszkańca)	3526	3759	4046	4384	4140	5700
Dochody budżetów gmin (w zł/mieszkańca)						
Ogółem	2217	2334	2313	2277	2582	2453
w tym: dochody własne	809	895	947	936	1122	1208
Emisja zanieczyszczeń powietrza (w tys. t)						
pyłowych	3,4	2,3	1,3	4,0	1,4	76,8
gazowych (bez dwutlenku węgla)	33,0	20,8	11,2	84,3	9,5	1785,4
Linie kolejowe na 100 km kw.	4,1	5,3	3,8	6,0	5,0	6,4
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km kw.	74,9	80,9	56,3	107,1	51,0	83,6
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	2603,71	2489,98	2610,21	2548,80	2474,26	2942,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Rocznik Statystyczny Województw, 2009; Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 2009].

Stopa bezrobocia w województwie podlaskim jest zbliżona do średniej kraju i zdecydowanie niższa od pozostałych regionów Polski Wschodniej. Niestety, nie ma to związku z miejscami pracy, a wynika z dużego zainteresowania mieszkańców Podlasia wyjazdami do pracy za granicą oraz wysokim zatrudnieniem w rolnictwie (33,2% ogółu pracujących), które przyczynia się do bezrobocia ukrytego w tym sektorze. W latach 2005–2008 liczba pracujących w rolnictwie w naszym kraju zmniejszyła się o 1,4%, a w woj. podlaskim o 2,8%. Jest to zjawisko korzystne, lecz nie możemy zapominać, że w całej Unii Europejskiej w rolnictwie pracuje średnio tylko 4,5% (w Wielkiej Brytanii 1,6%), a w Polsce 15,6%. Najwyższe zatrudnienie w rolnictwie w 2008 r., dwukrotnie przekraczające średnią krajową, zanotowano w woj. lubelskim (36,2%).

Miarą poziomu aktywności ekonomicznej społeczeństwa jest liczba przedsiębiorstw przypadająca na 1000 mieszkańców. W Polsce jest to 985 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON, co stanowi wzrost o ok. 18% w stosunku do roku 2000. W woj. podlaskim w tym okresie zarejestrowano 50 nowych firm i był to wzrost o ok. 7%. Największy odsetek przedsiębiorstw odnotowano w woj. świętokrzyskim i było to 86,5% średniej krajowej w 2008 r.

Mieszkańców woj. podlaskiego, jak i pozostałych regionów Polski Wschodniej cechuje niski poziom życia. Z danych tabeli 3 wynika, że przeciętne wyngrodzenie na analizowanym obszarze stanowiło od 84,1% (woj. warmińsko-mazurskie) do 88,7% (woj. podlaskie) wyngrodzenia w Polsce. Wyniki te mają bezpośredni związek ze wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem. W całym kraju dotyczy to średnio 17% mieszkańców. W woj. podlaskim jest to 18% i jest to najniższa wartość w Polsce Wschodniej, a najwyższa to 28% w woj. lubelskim.

Na obszarze Polski Wschodniej nie ma dużych ośrodków przemysłowych, a ostatnia dekada to wyraźne zmniejszenie potencjału produkcyjnego szczególnie woj. podlaskiego, którego nakłady inwestycyjne, w przeliczeniu na mieszkańca stanowiły 70% średniej krajowej. W wielkości produkcji sprzedanej przemysłu, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, woj. podlaskie sklasyfikowano na przedostatnim 15. miejscu (12 683 zł), a na ostatnim woj. lubelskie (10 694 zł).

Miarą zamożności i samodzielności jednostek samorządu terytorialnego są również dochody budżetów gmin, w tym dochody własne. W woj. podlaskim dochody ogółem, tak jak w pozostałych województwach Polski Wschodniej były zbliżone do średniej krajowej, a w woj. warmińsko-mazurskim wyniosły 105,3%. Dochody własne gmin w analizowanych województwach osiągnęły poziom od 67% do 93% wartości w kraju. W woj. podlaskim na 1 mieszkańca dochody własne wyniosły 947 zł, a w całym kraju 1208 zł. Najniższe dochody własne zanotowano w woj. lubelskim (809 zł). Taka sytuacja wpływa na duże uzależnienie władz samorządowych analizowanych obszarów od dotacji i subwencji rządowych.

Podlasie należy do regionów o wybitnych walorach przyrodniczych i krajo-brazowych i jest cenione przez osoby, które lubią kontakt z naturą. Lasy zajmują

ok. 29% powierzchni województwa, udział użytków zielonych to ok. 20%, a nieużytki, głównie bagna, zajmują 3% całkowitej powierzchni. Ponad 55% powierzchni posiada duży stopień naturalności i dlatego ok. 33% obszaru woj. podlaskiego objęto ochroną prawną. Białowiecki Park Narodowy został wpisany na listę Światowego Dziedzictwa Ludzkości.

Mieszkańcy województwa podlaskiego są mocno zróżnicowani pod względem etnicznym. Zamieszkują tu między innymi: Białorusini, Litwini, Ukraińcy, Tatarzy i Romowie, którzy pielęgnują swoją wielokulturowość, dbając o tradycje i folklor obszaru przygranicza, a są to walory cenione przez turystów. Jednak poważną barierą w rozwoju turystyki na tym obszarze jest infrastruktura techniczna, a raczej jej brak. Położenie województwa podlaskiego w środku Europy daje ogromne możliwości w krajowym i międzynarodowym systemie komunikacyjnym, ponieważ przebiegają tu szlaki transportowe z Helsinek przez kraje nadbałtyckie do Warszawy oraz z Berlina przez Warszawę, Grodno i Mińsk do Moskwy. Funkcjonuje tu dziewięć przejść granicznych, w tym pięć drogowych i cztery kolejowe. Otwarcie nowych przejść z Litwą i Białorusią przyczyniło się do znacznego nasilenia ruchu tranzytowego samochodów osobowych i ciężarowych, który niszczy nawierzchnię dróg oraz utrudnia życie mieszkańcom Podlasia.

Wskaźnik gęstości dróg o twardej nawierzchni wynosi 56,3 km/100 km kw., przy średniej krajowej 83,6 km/100 km kw. Pod tym względem województwo podlaskie zajmuje 15. miejsce w kraju.

Sieć dróg publicznych o twardej nawierzchni liczy 9026 km (w 2007 r.), z czego ok. 80% posiada nawierzchnię ulepszoną. Mimo to intensywne wykorzystanie dróg publicznych powoduje ich degradację, co wymaga dodatkowych nakładów na ich remonty. Aktualnie infrastruktura transportowa woj. podlaskiego jest najgorsza w kraju i stanowi barierę rozwoju nie tylko dla turystyki, lecz również rolnictwa, przemysłu rolno-spożywczego oraz obniża standard życia miejscowej ludności.

Średnia gęstość linii kolejowej na terenie województwa wynosi 3,8 km/100 km kw. (w kraju 6,4 km) i jest najniższa w całej Polsce Wschodniej. W okresie ostatnich pięciu lat na obszarze pięciu analizowanych województw wyłączono z użytkowania 660 km nierentownych odcinków linii kolejowej. Linie kolejowe wymagają modernizacji i dostosowania do standardów europejskich m.in. w zakresie prędkości w ruchu pasażerskim (160 km/h) i towarowym (120 km/h).

Komunikacja lotnicza w woj. podlaskim nie istnieje. Kolejne lokalizacje lotniska, w okolicach Białegostoku, do chwili obecnej nie uzyskały prawomocnej decyzji środowiskowej i wywołują sprzeciw ekologów. Do roku 2015, głównie z pieniędzy unijnych, powinno zostać wybudowane lotnisko, którego koszt oszacowano na 500 mln złotych. Biorąc pod uwagę procedury i zaangażowanie prac nad nową lokalizacją wspomnianej inwestycji, prawdopodobnie dalej pozostanie mieszkańcom Podlasia komunikacja ze stolicą kraju trasą nr 8 lub korzystanie z nielicznych połączeń kolejowych.

Istotnym problemem dla rozwoju woj. podlaskiego jest niewielkie zainteresowanie kapitału zagranicznego z powodu małej chłonności rynku, poziomu rozwoju przemysłu czy dostępności komunikacyjnej. Atrakcyjność inwestycyjna woj. podlaskiego, na którą złożyły się oceny cząstkowe z infrastruktury gospodarczej, społecznej i transportowej, możliwości zbytu, poziomu rozwoju przemysłu, rynku pracy, otoczenia biznesu, atrakcyjności turystycznej, w ocenie syntetycznej pozwoliło na zajęcie 15. miejsca. Wszystkie woj. Polski Wschodniej w roku 2009 były mało atrakcyjne dla inwestorów zagranicznych i zostały sklasyfikowane na miejscach od 12. do 16. Z danych tabeli 3 wynika, że woj. podlaskie i pozostałe regiony Polski Wschodniej należą w dalszym ciągu do regionów ubogich, rozwijających się zdecydowanie wolniej od pozostałych regionów naszego kraju.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO A POLITYKA SPÓJNOŚCI

Podstawowym dokumentem unijnym, w którym nakreślono ramy rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej była strategia lizbońska, przyjęta w 2000 r. Jej celem było uczynienie z UE wiodącej gospodarki świata do 2010 r. poprzez efektywniejsze wykorzystanie posiadanych zasobów (tabela 4).

W Polsce dokumentem strategicznym, określającym cele i kierunki rozwoju jest „Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007–2015” (SRK), w której zapisano, że głównym celem strategii jest „podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski” [„Strategia Rozwoju Kraju...”, 2006, s. 24].

Cele strategiczne SRK są tożsame z celami Unii Europejskiej, a ich realizacja powinna zapewnić spójność społeczną, terytorialną i gospodarczą wszystkich regionów naszego kraju z pozostałymi krajami unijnymi. W „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego” wykazano niezwykle niski poziom spójności we wszystkich wymienionych wymiarach.

Tabela 4. Dokumenty określające rozwój regionalny w latach 2007–2020

Lp.	Nazwa dokumentu	Priorytety nakreślone w dokumencie
1	2	3
1	Strategia lizbońska	– rozwój społeczeństwa informacyjnego,
		– integracja sektora telekomunikacji, energetyki, transportu, usług,
		– rozwój przedsiębiorczości,
		– ograniczanie pomocy publicznej,
		– wzrost aktywności zawodowej,
		– ochrona środowiska,

1	2	3
2	„Strategia Rozwoju Kraju”	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, – poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej, – wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości, – budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa, – rozwój obszarów wiejskich, – rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej,
3	„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia”	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa, – wzrost zatrudnienia i zwiększenie spójności społecznej, – wzrost konkurencyjności Polski poprzez modernizację infrastruktury technicznej, – podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw oraz sektora usług, – przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej obszarów wiejskich,
4	„Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego”	<ul style="list-style-type: none"> – podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa, – rozwój zasobów ludzkich zgodnie z potrzebami rynku pracy, – podniesienie konkurencyjności podlaskich firm, – ochrona środowiska naturalnego, – rozwój turystyki, – wykorzystanie położenia przygranicznego województwa, – rozwój rolnictwa i tworzenie warunków wielofunkcyjnego rozwoju wsi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Szomburg, (http); *Strategia Rozwoju Kraju...*, 2006, s. 27; *Narodowe...*, (http); *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego...*, 2008, s. 16].

Spójność gospodarcza, mierzona wskaźnikiem produktu krajowego brutto *per capita* powinna ulegać stabilnemu wzrostowi. W 2005 r. wzrost PKB w naszym kraju wynosił 3,5% i w przeliczeniu na mieszkańca, liczony według parytetu siły nabywczej, osiągnął połowę przeciętnej UE-25, czyli 11,7 tys. euro. Obszar o najniższym PKB na mieszkańca obejmuje Polskę Wschodnią. Należy więc dążyć do zapewnienia długotrwałego wzrostu gospodarczego, który umożliwi systematyczny wzrost udziału tych województw w PKB naszego kraju.

Spójność społeczna mierzona za pomocą stopy bezrobocia oraz wskaźnika zatrudnienia znacznie odbiega od średniej europejskiej. W 2008 r. stopa bezrobocia w woj. podlaskim wynosiła 9,7% i była jedną z najniższych w Polsce Wschodniej. Należy jednak pamiętać, że wynika to z absorpcji siły roboczej przez sektor rolny oraz tradycyjnej emigracji zarobkowej.

Rozwój województwa wymaga umiejętnego wykorzystania tych dziedzin gospodarki regionalnej, które są konkurencyjne w skali krajowej i międzynaro-

dowej. Podlaskie mleczarnie są największe i najnowocześniejsze w kraju, a swoje produkty wysyłają na rynki Europy Zachodniej i Wschodniej.

Spójność terytorialna woj. podlaskiego i pozostałych regionów Polski Wschodniej jest zaliczana do najniższych w Unii Europejskiej. Transport kolejowy, komunikacja drogowa i lotnicza praktycznie nie istnieje. Brak infrastruktury technicznej ogranicza dopływ kapitału zagranicznego oraz ma negatywny wpływ na efektywność lokalnych przedsiębiorstw. Konieczne jest szybkie połączenie kolejowe z Warszawą oraz kumulacja wysiłków w celu włączenia woj. podlaskiego w połączenia komunikacyjne Polski Wschodniej z pozostałym obszarami kraju oraz z Unią Europejską.

PODSUMOWANIE

Rozwój Polski Wschodniej od momentu naszego wejścia w struktury unijne jest wolniejszy niż pozostałych regionów Polski. Pomimo wsparcia finansowego ze strony Unii, która zauważyła dysproporcje w rozwoju regionalnym naszego kraju trudno mówić o sukcesie w realizacji polityki spójności, szczególnie w odniesieniu do woj. podlaskiego. Zapewnienie spójności społecznej, ekonomicznej i terytorialnej wymaga współpracy władzy samorządowej regionalnej i lokalnej z władzą publiczną szczebla centralnego. Konieczne są poprawne i stabilne rozwiązania prawne, umożliwiające chociażby realizację polityki spójności terytorialnej. Bez wspólnych działań samorządowych i rządowych trudno będzie zrealizować „Strategię Rozwoju Województwa Podlaskiego” ze względu na ograniczone kompetencje władz wojewódzkich. Algorytm podziału środków finansowych, uzależniony od powierzchni województwa i gęstości zaludnienia skutkuje ograniczeniem środków finansowych na rozwój regionalny dla regionów o dużej powierzchni i małej gęstości zaludnienia. Pomimo takiego ograniczenia w latach 2007–2015 do województwa podlaskiego trafi 1832,31 mln euro w ramach działań „Strategii Rozwoju Kraju”, w tym 1244,41 mln euro w ramach „Narodowej Strategii Spójności” i możliwe, że po tym okresie ocena rozwoju woj. podlaskiego będzie korzystniejsza.

LITERATURA

- Gorzela G., 2008, *Strategiczne kierunki rozwoju Polski Wschodniej*, Ekspertyza do opracowania Strategii Rozwoju Polski Wschodniej do 2020 r., Warszawa.
- Nowicki M. (red.), 2009, *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2009*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- Radło M.J., 2002, *Strategia Lizbońska – konkluzje dla Polski*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Województw*, 2009, GUS, Warszawa.

- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej*, 2009, GUS Warszawa.
- Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006, s. 27.
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 30 grudnia 2008 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku*, 2006, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok.
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia*, <http://wrota.parseta.pl/eGospodarka/Dorze-cze-Parsety/Narodowe-S...> (stan na dzień 22.08.2010).
- Szomburg J., *Strategia Lizbońska szansą dla Europy*, <http://pfsl.pl/news.php?id=173> (stan na dzień 26.08.2010).

Streszczenie

Wstąpienie Polski w strukturę unijną pokazało różnicowania, jakie występują w rozwoju krajów bloku unijnego, jak i w obrębie poszczególnych państw. Polityka spójności dąży do niwelowania różnic pomiędzy krajami, jak i pomiędzy regionami, co jest szczególnie ważne, jeżeli zwrócimy uwagę na integrację gospodarczą, która daje korzyści jedynie regionom dobrze rozwiniętym, a omija regiony o niskim potencjale gospodarczym. W artykule scharakteryzowano społeczno-gospodarcze wskaźniki rozwoju województwa podlaskiego, poczynając od 2004 r. i porównano je do danych ogólnokrajowych oraz przedłożono założenia „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020”, która zawiera kierunki prac mające przyspieszyć rozwój województw: lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Przeanalizowano również obszary wzajemnych relacji celów strategicznych, priorytetów i działań „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.”. Analiza wskaźników społecznych, gospodarczych i ekonomicznych pozwoliła na wskazanie działań, które przyczyniły się do rozwoju Podlasia oraz zakresu zagadnień, które wymagają dalszej uwagi ze strony władz centralnych, jak i samorządowych.

The Development of the Podlaskie Voivodeship and Politics Cohesion

Summary

Accession of Poland into the European Union structures showed differentiations in the development of the countries of the union block as in the grounds of individual states. The politics cohesion aims to levelling differences among countries what is particularly important among regions if we pay the attention to the economic integration which gives advantages to only well developed regions, and avoids regions with the low economic potential. Beginning from 2004 the social-economic coefficients of the development of the podlaskie voivodeship were characterized in the article and compared to nationwide data and traced the foundations of „the Strategy of the social-economic development of the Eastern Poland till year 2020”, which contains the directions of activity to accelerate development of the lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie and warmińsko-mazurskie voivodeship. The areas of the mutual reports of strategic aims, preferences and workings were also analysed in the „Strategy Development of Podlaskie voivodeship to 2020”. Analysis of social, economic coefficients allowed to the indication of the workings which contributed to the development Podlaskie voivodeship and the range of the questions which require the more far attention from the party of central powers and council.